

5 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ VE AİLENİN NASIL DESTEKLEYECEĞİ

Çocuğun Gelişiminin Temel Özellikleri

İnsan gelişimi 5 temel özellik taşır. Çocuğun gelişimini desteklerken bu özellikler göz önüne alınmalı. Bu çocuğun yapabilecekleri konusundaki beklentilerin onun yaşına, yeteneğine ve ihtiyaçlarına uygun olarak belirlenmesini sağlayacaktır.

- Gelişim süreklidir
- Çocuklar aynı yönde gelişmeler de birbirlerinden farklılıklar gösterirler.
- Çocuk gelişimi tek bir alanın değil, bir çok alanın birden gelişmesiyle meydana gelir
- Gelişim alanları (beden, zihin, sosyal ve duygusal gelişimin) aynı anda gelişmeye başlar ve birbirini etkiler.
- Çocuk çevresiyle girdiği etkileşim sonucunda gelişir.

1-Sosyal-duygusal gelişimi

- Arkadaşları gibi olmak isterler.
- Arkadaşlarını memnun etmeye çalışırlar.
- Gerçekle, fanteziyi birbirinden ayırt edebilirler.
- Dans etmekten, şarkı söylemekten ve oynamaktan hoşlanmaya başlarlar.
- Kurallara daha fazla uyarlar.
- Bazen talepkar, bazen de işbirlikçi olurlar.
- Birey olarak değer görmek isterler.Ör.Hafta sonu yapacağınız etkinlikte onun da fikrini almak gibi...
- Anaokulunda becerileri geliştikçe takdir edilmek isterler.Ö.Kağıda çiçeği ne dikkatli yapıştırırmışsın dışına taşımadan...

Aile tarafından nasıl desteklenebilir?

1-Süper kahramanlarla ilgili oyunlar oynayın. Şapkalar, kostümler maskeleri kullanın. Süper kahramanlarla ilgili konuşun. Varsa video seyredin. Onların gerçek olmadığını ve kavgalarının birer oyun olduğunu söyleyin. Vurmadan kırmadan kavga ediyormuş gibi yapmalarını isteyin. Filmlerdeki oyuncuların da böyle davrandıklarını söyleyin. Kostümleri çıkardıklarında kendileri olacaklarını söyleyin.

2-Arkadaşlarını sık sık eve davet etmelerine izin verin.

3-Doğru ve doğru olmayan davranışların neler olduğunu bulmaya yönelik oyunlar oynayabilirsiniz. Örneğin, yerlere çöp atan biri ile ilgili bir resim gösterdiğinizde bunun doğru olup olmadığını ve neden doğru olmadığını sorabilirsiniz. Veya Futbol oynayan 3 çocuktan birinin topu diğerlerine vermediğini gösteren bir resim için neden yanlış olduğunu söylemesini isteyebilirsiniz.

4-Duygularınızı uygun şekilde göstererek örnek olabilirsiniz.Ö:Kızdığınızda kapı çarpıyorsanız o da yapacaktır.

5-Duygusunu uygun şekilde gösterdiğinde takdir edin.Ö:Kardeşin izinsiz boya kalemini aldığında eskisi gibi saçını çekmek yerine konuşman ve kızdığını söylemen çok hoşuma gitti.

6-Tv de şiddet içeren programları izlettirmeyin.

7-Aile içinde sosyal kurallar old.belirtin.Ö. Çizgi film izleme saati ,yatma saati,banyo saati vb.

8-Toplumdaki kurallara ör. verin.Yaşlılara metroda yer verme,trafik kurallarına uyma, sinemada sessiz olma ,sigara içmeme,....

9-Korkularını duyguları anlamaya çalışın Ör.karıncadan korkan çocuğa sen bebek misin demek yerine , bunun normal olduğunu kabul edip korkusunu yenmesine yardımcı olun.

2-Zihinsel gelişim

- Öğrenme , dili kullanma,hafıza ve problem çözme becerileri gelişir.
- Her gün evde kullanılan eşyalarla ilgili bilgileri artar.
- Nesneleri geometrik özelliklerine (kare, daire, üçgen gibi) göre ayırabilirler.(Nesneleri geometrik özelliklerine (kare, daire, üçgen gibi) göre ayırabilirler.
- En büyükten en küçüğe doğru nesnelere sıralayabilirler.
- En az 4 ana rengi (mavi, sarı, kırmızı, yeşil) doğru söyleyebilirler
- 10 veya daha fazla sayıdaki nesneyi sayabilir.
- Zaman kavramını anlamada artış gösterirler.
- Okul öncesi devrede çocuklar günlerin sabah, öğlen ve akşam olarak zamanlara bölündüğünü, yılda 4 mevsim bulunduğunu bilirler.

Günlük zaman aralıklarının sırasını anlarlar.(Örneğin, öğle yemeğinden önce kahvaltı edilir gibi.)

Aile tarafından nasıl desteklenebilir?

Her gün yüksek sesle kitap okuyun. Çocuğun da kendi kendine kitaba bakmasını teşvik edin. Bakabileceği başka yazılı materyaller de sunun. Dergi, gazete gibi. Ayrıca renkleri kullanması için de kitapta geçen renkleri sorabilirsiniz.

Evde kullanılan eşyalarla oyun oynayabilirsiniz. Örneğin, "tabak ne işe yarar?" gibi, "su ısıtıcıyı nerde kullanırız?" gibi, "elektrik süpürgesiyle ne yaparız?" gibi.

Sınıflandırma becerisini arttırmak için oyun oynayın. Örneğin, plastik torbanın içine daire, üçgen, kare gibi şekilleri olan nesnelere koyun. Çocuğun bir tane seçip ne olduğunu bulmasını isteyin. Aynı şekildekileri bir grup yapmasını isteyin.

Sıralama becerisini kazandırmak için oyunlar oynayın. Örneğin, plastik halkaları büyükten küçüğe ve küçükten büyüğe dizmesini sağlayabilirsiniz.

Saymayı geliştirmek için oyun oynayın. Örneğin, fasulyelerden yararlanabilirsiniz. Çocuğun istediği sayıda fasulyeyi önüne dizmesini isteyin. Örneğin, 3 tane koy, 10 tane koy gibi.

Zaman kavramını geliştirmek için sohbet edin. Örneğin, bir gün içinde neler yaptığını sorabilirsiniz. "Sabah kalkar kalkmaz ne yapıyor. Öğlen ne yapıyor?" gibi. Günün bölümlerini kullanarak konuşun.

Aile ile küçük geziler düzenleyip öğrenme ortamını zenginleştirin. Örneğin, Hayvanat bahçesine gezi, pazara gitmek, sinemaya...

Kavram becerisi için Örn: Elindeki kırmızı büyük itfaiye arabası ne yüksek sesle siren çalıyor.

Olayları hatırlatın. Örn: Babaannenizde bayramda ne yaptınız...

Sorularına mutlaka cevap verin. Örn: Yazın hava niye sıcak? Hastanede niye sessiz olmalıyız, kırmızıda geçsek ne olur.....

3-Dil gelişimi

Kardeşlerinin isimlerini söyleyebilirler.

Adreslerini söyleyebilirler.

6 kelimededen oluşan, karmaşık cümlelerle konuşurlar. (Bu yaşta dil becerileri oldukça zenginleşir. Dildeki tüm sesleri çıkartabilirler. Kelime hazineleri 1500 kelimeye çıkar.)

Uzun hikayeler anlatabilirler (Bu yaşta dil becerileri zenginleşir. Günlük olayları, rüyalarını, hayallerini paylaşırlar.)

Hikayenin bir kısmını hatırlayabilir.

Çok soru sorarlar.

Aile tarafından nasıl desteklenebilir?

Kardeşlerinin isim, soyadlarını öğrenmelerine yardımcı olun. Sorular sorun. Cevapları tekrarlamalarını isteyin.

Kelime hazinesini genişletmek için yeni kelimeler öğrenmelerini sağlayın. Yeni kelimelerin anlamlarını açıklayın ve uygun ortamda kullanın. "Bu taşıt çevreyolunda gidiyor. Bu araba. Otobüs ise bir diğer taşıt aracı. Tren ve uçak da öyle." gibi.

Yapacakları hakkında konuşabilirsiniz. Örneğin, "bugün yemekten sonra ne yapacağımız hakkında konuşmuştuk hatırladın mı? Evet, bugün yüzmeye gideceğiz. Yüzmek için ne giyeceğiz?" gibi.

Daha önce okuduğunuz hikaye ile ilgili sorular sorarak hatırlamasını teşvik edin. Kitabın resimlerine bakmasını sağlayın.

Kitaptan zevk almasını sağlayın. Bunun için kitaplara kendi ulaşabileceği bir kitaplık yapın. İsteddiği zaman bakabilsin.

Kitap okuma, şarkı söyleme, kelime oyunları oynama ve çocukla konuşma kelime hazinesini geliştirecektir.

60-66 ay) Doğum günü telefon numarası ve anne baba adını öğretin. Öğrenene kadar tekrar etmesini sağlayın.

Kitap okurken karşılaşılan yeni kelimelerin anlamlarını basit bir dille açıklayın. Eş anlamlarını söyleyin.

Siz de konuşmalarınızda "ve, fakat, çünkü" gibi kelimeleri kullanın.

Kitap okumaya devam edin. Çocukların resimlere bakmasını sağlayın. Başka bir zamanda da bu hikayeyi resimlerine bakarak kendi cümleleriyle anlatmasını isteyin.

Evde bir nesne saklayın ve bulana kadar 3 basamaklı komut verin. Örneğin, "Kitaplığa git. Rafın altındaki blokların arkasına bak." gibi

4-Bedensel gelişim

Çatal kaşık kullanmanın yanı sıra bıçak kullanmayı deneyebilirler

Dişlerini fırçalayabilirler.

Saçlarını tarayabilirler.

Yardımsız giyinebilir ve soyunabilirler

Gece tuvaletlerini kontrol edebilirler.

- 10 cm yükseklikteki nesnelerin üzerinden atlayabilirler.
- Nesnelerin etrafında koşar ve zıplarlar.
- 10 sn ve üzerinde tek ayak üstünde durabilirler.
- Kilden/ hamurdan şekiller yapabilirler.
- Küçük boncukları ipe dizebilirler.
- Üçgen, kare ve diğer geometrik şekilleri kopyalayabilirler.
- İnsan resmi çizebilirler ve vücudunda bazı detaylar olabilir.
- Tuvalet ihtiyaçlarını karşılayabilirler. Tuvalet temizliğini yaparlar, sifonu çekip ellerini yıkarlar ve kurularlar.
- Bisiklete binebilirler.
- Zıplar, takla atar, sallanır, tırmanır. (Yetişkinlerin sahip olduğu koordinasyon ve dengeye sahiptirler. Salıncakta sallanır. Kolayca ve güvenli zıplar, tırmanır, sallanır. Takla atmak için kasları güçlenmiştir veya uzun atlamanın üstesinden gelir.)

Aile tarafından nasıl desteklenebilir?

- Çocukların % 15'i gece altını ıslatabilir. Bu derin uykunun bir sonucudur. Her zaman duygusal veya psikolojik problemlerin belirtisi değildir.
- Gece kuru kalkmasını sağlamak için:
 - Günlük tutun. O akşam yatmadan önce ne yedi ne içti? gibi.
 - Doktorla işbirliği yapın ve ne kadar süre bir çocuğun çişini tutabildiğini öğrenin.
 - Uyuduktan sonra birkaç saat içinde gece uyandırın. Farkında olması için tamamen uyanık olmalıdır.
 - Belirli aralıklarla kaldırın.Kuru kalktığı zamanlarda saat aralıklarını genişletin.Kuru kalktığı zamanlar takdir edin.
-
- Belirli bir yükseklikten atlama oyunları oynaması için fırsat verin. Ortamı düşmesine ve bir yerini incitmesine fırsat vermeyecek şekilde düzenleyin.
 - Nesnelerin etrafında farklı şekillerde koşmasını sağlayın ve yapılanlar hakkında konuşun. Örneğin, hızlı-yavaş koşma, ileri-geri, gürültülü-sessiz gibi.
- Hamurdan istediği şekilleri oluşturmasını isteyin. Sonra yaptıklarını size anlatsın.
- Çeşitli şekil, ve renkteki küçük boncuklardan bilezik kolye yapmasını sağlayın.
 - Sık sık parka götürün ve parktaki aletleri kullanarak büyük kas gelişiminin desteklenmesini sağlayın. Parkta salıncağa biner, kaydırdan kayar aynı zamanda diğer çocuklarla bir araya gelirler.
- Yapabilir durumda oldukları alışkanlıklarını sürdürbilmeleri ve yerleştirebilmeleri için takdir etmeye devam edin.
- Bu dönemde çocuklar oldukça hareketlidirler. Hem büyük kas hem de küçük kaslarını geliştirici hareketler yapmasına olanak tanıyın.
-